

بررسی نگرش دانشجویان نسبت به روش‌های ایجاد مدیریت خلاق و کارآفرین در مراکز آموزش جهاد کشاورزی استان آذربایجان غربی

سلیمان رسولی آذر^۱

گروه مدیریت کشاورزی، واحد مهاباد، دانشگاه آزاد اسلامی، مهاباد، ایران

داود قدیمی یامچی

دانش آموخته کارشناسی ارشد گروه مدیریت کشاورزی، واحد مهاباد، دانشگاه آزاد اسلامی، مهاباد، ایران

لقمان رشیدپور

گروه مدیریت کشاورزی، واحد مهاباد، دانشگاه آزاد اسلامی، مهاباد، ایران

چکیده

هدف کلی این تحقیق تحلیل و شناسایی روش‌های ایجاد مدیریت خلاق و کارآفرین از دیدگاه دانشجویان در مراکزهای آموزش جهاد کشاورزی استان آذربایجان غربی می‌باشد. جامعه آماری تحقیق، شامل ۶۰۰ نفر از دانشجویان رشته‌های مختلف علمی - کاربردی کشاورزی در نیمسال اول سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ بود که در دو مرکز آموزش جهاد کشاورزی ارومیه و میاندوآب در استان آذربایجان غربی مشغول تحصیل بودند. با استفاده از فرمول کوکران ۱۶۹ نفر از آن‌ها به روش تصادفی با انتساب متناسب به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه‌ای بود که روایی آن با کسب نظرات اساتید دانشگاه تأیید شد. برای محاسبه پایایی ابزار تحقیق از روش تنای ترتیبی از نرم‌افزار R10 استفاده گردید و میانگین تنای محاسبه شده برای بخش‌های پرسشنامه ۰/۸۸۷ به دست آمد که نشان‌دهنده پایایی ابزار تحقیق می‌باشد. در این تحقیق از نرم‌افزار SPSS18 و R10 استفاده گردید. نتایج آزمون ضریب همبستگی نشان داد که بین نگرش دانشجویان در مورد ویژگی‌های مرکز آموزش خلاق و کارآفرین و متغیرهای استفاده از مدرسان کارآفرین؛ روش‌های ایجاد خلاقیت؛ روش‌های ایجاد نوآوری؛ روش‌های تجاری‌سازی دانش و شیوه مدیریت رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. نتایج آزمون رگرسیون چندگانه به روش توأم نشان داد که متغیرهای مذکور توانستند ۶۰ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین کنند. همچنین یافته‌ها نشان داد که تأثیرگذارترین متغیرها شیوه مدیریت، روش‌های ایجاد نوآوری و استفاده از مدرسان کارآفرین می‌باشند. لذا پیشنهاد می‌شود در حال حاضر باید به شیوه مدیریت و مهم‌ترین گویه آن یعنی توجه به کرامت انسانی و احترام متقابل در برخورد با کارکنان اهمیت داد.

واژه‌های کلیدی: تحلیل، مدیریت خلاق و کارآفرین، مرکز آموزش جهاد کشاورزی، آذربایجان غربی.

۱- نویسنده مسئول مکاتبات، Rasouli88s@yahoo.com

مقدمه

با عنایت به اینکه بحث کارآفرینی در سازمان‌های گوناگون و حوزه علمی و عملی متنوعی وارد شده و توجه به این مقوله در کلیه نهادهای جامعه ضروری به نظر می‌رسد. مطالعه آن در حوزه آموزش و دانشگاه که یکی از تأثیرگذارترین و مهم‌ترین نهادهای جامعه بوده و در پیشرفت و اعتلای آن نقش اساسی ایفا می‌کند، اهمیت و ضرورتی دوچندان دارد (ندیرخانلو، ۱۳۸۷).

یونسکو در سال ۲۰۰۴، دانشگاه‌های جدید را در چشم‌انداز جهانی آموزش عالی برای قرن ۲۱، به‌عنوان یک مکان که در آن قابلیت‌های کارآفرینی دانشجویان برای تبدیل شدن به ایجادکنندگان کار توسعه می‌یابد، توصیف می‌کند (Azizi et al., 2010). اشتغال فارغ‌التحصیلان یکی از مسائلی است که همواره مورد توجه برنامه ریزان آموزشی در کشورهای مختلف بوده و نظام آموزشی کشور ما ایران نیز از این قاعده مستثنی نیست. امروزه کشورهای توسعه‌یافته و درحال توسعه، برای غلبه بر چنین مشکلاتی کارآفرینی را پیشنهاد کرده‌اند. به‌بیان‌دیگر راهکار خروج از چالش‌ها و عبور از این تهدیدها را باید در کارآفرینی جستجو کرد (رحمانیان کوشکی و همکاران، ۱۳۹۱).

مدیریت عبارت است از فراگرد تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی، رهبری و کنترل منابع انسانی، مالی، مادی و اطلاعاتی سازمان به‌منظور تحقق اثربخش و کارآمد هدف‌های آن (Griffin, 1987).

خلاقیت عبارت است از به‌کارگیری توانایی‌های ذهنی برای ایجاد یک فکر یا مفهومی جدید (محمدی، ۱۳۸۴). نوآوری، فرآیند دریافت فکر خلاق و تبدیل آن به محصول، خدمات و یا شیوه‌ای نو برای انجام دادن کارها است (درون پرور، ۱۳۸۵). کارآفرینی، فرآیندی است بلندمدت آموزشی و پژوهشی که مستلزم برنامه‌ریزی در نظام آموزشی و پژوهشی بوده و اجرای آن از خانواده و مدرسه تا دانشگاه و سازمان گسترش یافته است و سبب می‌شود تا افراد با استفاده از تخصص و قدرت ابتکار و خلاقیت و خطرپذیری و نیز امکانات و فرصت‌ها و توانمندی‌ها، اشتغال مولد و درآمدزا ایجاد کنند (طالب پور و همکاران، ۱۳۸۷).

میرزائی و مقیمی (۱۳۸۲) معتقدند که سازمان یا دانشگاه کارآفرینانه را می‌توان به‌عنوان نظام توانمندسازی افراد تلقی کرد که خلاقیت و نوآفرینی آن‌ها را، به‌طور برنامه‌ریزی شده و سنجیده به کار می‌گیرد. قناتی و همکاران (۱۳۸۹) یکی از محورهای مهمی که در بحث دانشگاه کارآفرین وجود دارد، بحث چگونگی کارآفرین شدن و انجام اقدام‌های کارآفرینانه توسط دانشگاه است.

آموزش کارآفرینی، فرآیندی است نظام‌مند، آگاهانه و هدف‌گرا که طی آن افراد غیر کارآفرین ولی دارای توان بالقوه به‌صورتی خلاق تربیت می‌گردند (ذبیحی و مقدسی، ۱۳۸۵).

آموزش کارآفرینی، فعالیتی به شمار می‌رود که از آن برای انتقال دانش و اطلاعات مورد نیاز، برای راه اندازی و اداره کسب‌وکار استفاده می‌شود (Jones & English, 2004). به دانشگاهی می‌توان دانشگاه کارآفرین گفت که کارآفرینی علمی در آن بتواند نیروی رشد اقتصادی ایجاد کند و باعث رقابت در بازارهای جهانی شود (Guerrero & Urbano, 2010).

بدیهی است دانشگاه‌ها و نظام آموزش عالی به‌منظور هم‌سویی هرچه بیشتر با فرآیند توسعه اقتصادی بومی، منطقه‌ای و بین‌المللی به تغییر نقش سنتی خود که صرفاً تولید دانش می‌باشد، به‌سوی دانشگاه‌های کارآفرین که افزون بر تولید دانش و خلق ایده‌ها، آن‌ها را به عمل هم تبدیل می‌کنند، حرکت نمایند (قناتی و همکاران، ۱۳۸۹).

آموزش کارآفرینی به‌عنوان یکی از عوامل اصلی محیط کارآفرینانه در الگوی مفهومی دیده بان جهانی کارآفرینی (Global Entrepreneurship Monitor) در نظر گرفته شده است (آراسته و جاهد، ۱۳۹۰). در کشور ما ایران، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری اجرای طرح کاراد را به سازمان سنجش و آموزش کشور سپرده و هم‌اکنون با عنوان «طرح توسعه کارآفرینی در دانشگاه‌های کشور» (کاراد) مطرح می‌شود. هدف اصلی این طرح پرورش کارآفرینان و توسعه کارآفرینی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور می‌باشد.

اهداف مهم دیگر این طرح عبارت‌اند از: اولین موضوع، ترویج، ترغیب و ارتقاء روحیه و فرهنگ کارآفرینی و تلاش در جامعه دانشگاهی، دومین موضوع، ترغیب و جذب جامعه دانشگاهی به آموزش دوره‌های کارآفرینی، سومین موضوع، گسترش تحقیقات تفصیلی در مورد کارآفرینان، پروژه‌های کارآفرینی، محیط و فضای کارآفرینان و سایر زمینه‌های مرتبط، با توجه به شرایط و مقتضیات ایران، چهارمین موضوع، آگاه‌سازی جامعه دانشگاهی در مورد کارآفرینی، کارآفرینان و نقش آن‌ها در رونق اقتصادی و ایجاد اشتغال و رفاه است (شاه‌حسینی، ۱۳۹۰). آمار موجود در سالنامه آماری مرکز آمار ۱۳۹۴ نشان می‌دهد که در استان آذربایجان غربی، حدود ۶۵ درصد کشاورزان بی‌سواد و در رده سنی ۴۴-۴۰ سال و بالاتر قرار دارند، وجود چنین شرایطی، امکان توسعه بخش کشاورزی و به‌تبع آن توسعه روستاها را به چالش بزرگی در آینده مواجه می‌سازد.

بر اساس تجربیات شخصی محقق طی ۱۵ سال کار در اداره آموزش علمی- کاربردی مرکز آموزش جهاد کشاورزی استان آذربایجان غربی و مصاحبه حضوری با دانشجویان و دانش‌آموختگان مراجعه‌کننده در این مرکز، اکثر دانشجویان و فارغ‌التحصیلان مرکز آموزش جهاد کشاورزی استان آذربایجان غربی بیکار بوده یا در شغل‌های غیر مرتبط کار می‌کنند.

مراکز آموزش‌های علمی- کاربردی، مراکزی هستند که زمینه

پرورش افراد خلاق و کارآفرین را فراهم می‌نمایند. این گونه مراکز به خلاقیت، نوآوری، فرصت‌گرایی و آینده‌سازی می‌اندیشند، آن‌ها شرایط و بستری آماده می‌کنند که فرآیند کارآفرینی خیلی سریع و آسان به اجرا درآید و با تحریک و تشویق و گسترش فرهنگ کارآفرینی و ایجاد آمادگی روحی و روانی مدرسان، دانشجویان و کارکنان از طریق آموزش، امکان بسط و توسعه فعالیت‌های کارآفرینانه را در درون مراکز فراهم می‌آورند یعنی این مراکز باید مراکز آموزش خلاق و کارآفرین باشند. در این راستا و جهت استفاده بهینه از امکانات بالقوه موجود در مرکز آموزش جهاد کشاورزی استان آذربایجان غربی، پژوهش در مورد تحلیل روش‌های ایجاد مدیریت خلاق و کارآفرین و شناسایی و اجرای روش‌هایی که تأثیر زیادی در ایجاد مدیریت خلاق و کارآفرین دارند، لازم و ضروری است. در غیر این صورت، پتانسیل‌های موجود در مرکز به تدریج تحلیل رفته و دانشجویان و دانش‌آموختگان غیر کارآفرین و بیکار، نتیجه فعالیت مدیریت سنتی این مرکز خواهد بود. دباغ و رضایی زاده (۱۳۹۰) در مطالعه خود نشان دادند که در دانشگاه کارآفرین، انگیزه خلاقیت توسعه‌یافته و ایده‌های جدید و نوآوری‌ها، در آن خلق می‌شوند.

موحد محمدی و همکاران (۱۳۹۱) در مطالعه به این نتیجه دست یافتند که حدود ۵۰ درصد از واریانس متغیر وابسته کارآفرینی سازمانی توسط سه مؤلفه «هویت جمعی»، «شبکه‌ها و هنجارهای مشترک»، «انسجام و همبستگی جمعی» تبیین می‌گردد. افزایش سرمایه‌های اجتماعی هر سازمان، از طریق توجه مدیران به کرامت انسانی و احترام متقابل در برخورد با کارکنان، موجب شکوفایی ایده‌های جدید و خلاقیت می‌شود و این نیز به نوبه خود موجب نوآوری و کارآفرینی می‌شود.

طالبی و زارع یکتا (۱۳۸۹) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که از مدرسانی در آموزش کارآفرینی استفاده شود که تجربه کافی در راه‌اندازی کسب‌وکار و مدیریت کسب‌وکار را داشته باشند. پارسا و همکاران (۱۳۹۰) در بررسی تأثیر شیوه‌های حل مسئله بر شخصیت کارآفرینانه دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز نشان دادند که بیشترین رابطه بین شیوه حل مسئله عقل‌گرا و ویژگی‌های کارآفرینی است و تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام نیز نشان داد که شیوه حل مسئله عقل‌گرا موجب افزایش ویژگی‌های کارآفرینانه می‌شود.

نوروز زاده و رضایی (۱۳۸۹) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که به ترتیب اولویت عواملی نظیر؛ خود دانشجو، استادان، تجهیزات و امکانات مراکز آموزش عالی علمی-کاربردی، خانواده، محتوای دوره‌های آموزشی، جامعه، آزمایشگاه به‌عنوان مشوق‌های ایجاد روحیه کارآفرینی هستند. بارانی و همکاران (۱۳۸۸) در پژوهش خود نشان دادند که سه متغیر؛ نگرش نسبت به کارآفرینی، هنجارهای جامعه، باور به خود کارآمدی، ۳۷ درصد از تغییرات متغیر نیت کارآفرینانه

دانشجویان را تبیین می‌کنند. یعقوبی (۱۳۸۹) در مطالعه خود نشان داد که چهار عامل؛ بسترسازی و برنامه‌ریزی، حمایت و پشتیبانی، مشوق‌های اقتصادی، مشوق‌های قانونی و حمایتی از عوامل مؤثر بر فعالیت کارآفرینانه دانش‌آموختگان کشاورزی هستند.

موسوی راد و همکاران (۱۳۹۱) نشان دادند که مدیریت راهبردی کارآفرینی سازمانی، عامل حیاتی در ارتقای بازدهی سازمان‌هاست و نقش مهمی در آماده‌سازی کارآفرینی برای آن سازمان دارد، چون که فعالیت‌های کارآفرینی اغلب بر پایه مدیریت راهبردی کارآفرینی بنا می‌شوند و از تحقیق خود نتیجه گرفتند که ارتباط مثبت و معنی‌داری بین مدیریت راهبردی کارآفرینی سازمانی و گرایش‌های کارآفرینانه سازمانی در سطح ۰/۰۱ درصد مشاهده می‌شود.

رحمانیان کوشکی و همکاران (۱۳۹۱) در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که باور به خود کارآمدی، حمایت خانواده و هنجارهای ذهنی اخذشده از جامعه، رابطه مثبت و معنی‌داری را با نیت‌های کارآفرینانه دانشجویان دارد و نگرش نسبت به کارآفرینی رابطه‌ای با نیت کارآفرینانه دانشجویان ندارد.

پور عزت و همکاران (۱۳۸۹) در تحقیقی تحت عنوان شناسایی و اولویت‌بندی عوامل اثرگذار در تجاری‌سازی دانش در دانشگاه‌ها به این نتیجه رسیدند که «انتخاب سیاست‌های انگیزه دهنده برای استادان در توزیع درآمد» دارای بالاترین اهمیت برای تشویق تجاری‌سازی دانش در دانشگاه‌ها و کارآفرینی دانشگاهی بوده و ضرورت‌های «شبکه‌سازی از اطلاعات»، «حمایت‌های مالی»، «ایجاد ساختارهای لازم»، «آزادی عمل استادان» به ترتیب اولویت‌های بعدی را تشکیل داده و «حمایت‌های فیزیکی» کمترین اهمیت را نسبت به سایر ضرورت‌ها دارد، که در این راستا ایجاد پایگاه‌های اطلاعاتی برای گردآوری اطلاعات درباره نیازهای صنعت، فناوری‌ها و قابلیت‌های دانشگاه و ارائه‌کنندگان منابع گوناگون مالی و غیرمالی برای بهره‌برداری از فناوری‌های جدید، گامی مؤثر در راستای فراگرد تجاری‌سازی دانش است. رضوی و همکاران (۱۳۹۱) در بررسی خصوصیات کارآفرینانه دانشجویان پردیس کشاورزی دانشگاه تهران به این نتایج دست یافتند، حدود ۷۰ درصد از دانشجویان دارای روحیه کارآفرینی بالا و متوسط بودند و انگیزه پیشرفت، کنترل درونی، ریسک‌پذیری و خلاقیت دانشجویان در سطح بالایی قرار داشت ولی تحمل ابهام در سطح پایین بود، دانشجویان دختر و پسر از نظر خلاقیت و تحمل ابهام با یکدیگر تفاوت داشتند. پسران از روحیه کارآفرینی بالاتری نسبت به دختران برخوردار بودند و روحیه کارآفرینی دانشجویان دکتری نسبت به مقطع کارشناسی ارشد و کارشناسی بالاتر بود. بین سن دانشجویان و روحیه کارآفرینی آن‌ها رابطه معنی‌داری یافت نشد.

کمالیان و فاضل (۱۳۹۰) در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند

که بین هوش هیجانی و سطح کارآفرینی دانشجویان رابطه همبستگی مثبت و معنی‌دار وجود دارد. این رابطه همچنین بین ابعاد هوش هیجانی الگوی گلمن که شامل؛ خودتنظیمی، خودانگیزشی، هم‌دلی، مهارت‌های اجتماعی دانشجویان می‌باشد، با سطح کارآفرینی دانشجویان وجود دارد ولی بین بعد خودآگاهی دانشجویان و سطح کارآفرینی آن‌ها رابطه‌ای وجود ندارد.

مدهوشی و ساداتی (۱۳۹۰) نتیجه گرفتند که مدیریت دانش بر کارآفرینی سازمانی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد، به طوری که شاخصه‌ای مدیریت دانش از جمله تسهیم دانش و به‌کارگیری دانش به صورت مستقیم بر کارآفرینی سازمانی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد، که برای ارتقاء سطح تسهیم و به‌کارگیری دانش لازم است بین کارکنان و مدیران و سایر ذینفعان اعتماد و همکاری وجود داشته باشد. ضمناً شاخص دیگر مدیریت دانش یعنی «گردآوری دانش» در سازمان‌ها به صورت غیرمستقیم به کارآفرینی سازمانی منجر می‌شود چون این شاخص به طور مستقیم به «تسهیم دانش» تأثیر می‌گذارد و «تسهیم دانش» بر کارآفرینی سازمانی اثر مستقیم دارد و از طریق تأثیر مستقیم در به‌کارگیری دانش اثر غیرمستقیم نیز بر کارآفرینی سازمانی دارد و در نهایت شاخص «به‌کارگیری دانش» فقط به طور مستقیم به کارآفرینی سازمانی تأثیر می‌گذارد.

در یافته‌های تحقیق (Heinonen & Korvela (2003) مشخص گردید که از اوایل دهه ۱۹۸۰، سازمان‌ها به منظور تسریع تغییرات، به خلاقیت و نوآوری توجه زیادی نشان دادند. امروزه سازمان‌ها باید نوآوری داشته باشند تا زنده بمانند. بنابراین بهترین روش آن است که افراد خلاق را تشویق کرد تا در ساختار سازمان به یک کارآفرین تبدیل شوند.

در تحقیق (Rosenbusch et al. (2011) مشخص شد که بین نوآوری و کارآفرینی و عملکرد ارتباط معناداری وجود داشت و از این رو باید به عوامل مؤثر بر نوآوری و کارآفرینی توجه شود. همچنین (Brennan & McGowan (2006) در مطالعه خود دریافتند که تمایل به تجاری‌سازی نتایج دانش فنی، عامل مهم حرکت به سمت کارآفرین شدن دانشگاه است.

با توجه به اهمیت مدیریت خلاق و کارآفرین این تحقیق با هدف، تحلیل روش‌های ایجاد مدیریت خلاق و کارآفرین در مرکز آموزش جهاد کشاورزی استان آذربایجان غربی از دیدگاه دانشجویان صورت گرفت تا این روش‌ها را به ترتیب شدت تأثیر در ایجاد مدیریت خلاق و کارآفرین در این مرکز، شناسایی و اولویت‌بندی کرده و با برنامه‌ریزی صحیح نسبت به اجرای آن‌ها اقدام نمود تا بدین‌وسیله مدیریت سنتی این مرکز آموزش کشاورزی به مدیریت خلاق و کارآفرین تبدیل شود.

اهداف تحقیق

هدف کلی این تحقیق بررسی نگرش دانشجویان نسبت به روش‌های ایجاد مدیریت خلاق و کارآفرین در مراکز آموزش جهاد کشاورزی استان آذربایجان غربی می‌باشد. همچنین این تحقیق در نظر دارد تا به اهداف اختصاصی زیر هم دست پیدا کند؛

- بررسی دیدگاه دانشجویان در مورد ویژگی‌های مرکز آموزش خلاق و کارآفرین در مرکز آموزش کشاورزی شهرستان میاندوآب؛
- بررسی دیدگاه پاسخگویان درباره روش‌های ایجاد مدیریت خلاق و کارآفرین در مرکز آموزش کشاورزی شهرستان میاندوآب؛
- شناسایی مهم‌ترین روش‌های ایجاد مدیریت خلاق در مرکز آموزش کشاورزی شهرستان میاندوآب.

روش پژوهش

این تحقیق از لحاظ ماهیت کمی (غیرآزمایشی) و از لحاظ هدف کاربردی و به روش توصیفی- همبستگی انجام و با رویکرد پیمایشی اجرا شده است. جامعه آماری تحقیق، شامل ۶۰۰ نفر از دانشجویان رشته‌های مختلف علمی- کاربردی رشته‌های کشاورزی در نیمسال اول سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ در مرکز آموزش جهاد کشاورزی استان آذربایجان غربی (ارومیه و میاندوآب) مشغول به تحصیل بودند که با استفاده از فرمول کوکران ۱۶۹ نفر از آن‌ها به روش تصادفی با انتساب متناسب به‌عنوان نمونه از دو مرکز آموزش انتخاب شدند که ویژگی‌های آن‌ها در جدول ۱ درج گردیده است. در این تحقیق متغیر اصلی یعنی دیدگاه پاسخگویان درباره ویژگی‌های مرکز آموزش جهاد کشاورزی خلاق و کارآفرین در فرمول کوکران به‌عنوان متغیر اصلی لحاظ شده است. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه‌ای بود که روایی آن با کسب نظرات اساتید دانشگاه تأیید شد.

برای محاسبه پایایی ابزار تحقیق از روش تتای ترتیبی از نرم‌افزار R_{10} استفاده گردید و میانگین تتای محاسبه شده برای بخش‌های پرسشنامه ۰/۸۸۷ به دست آمد که نشان‌دهنده پایایی ابزار تحقیق می‌باشد (جدول ۲).

در این تحقیق از نرم‌افزار SPSS₁₆ و R_{10} استفاده شد. همچنین از روش‌های آماری توصیفی مانند محاسبه میانگین، فراوانی، درصد، انحراف معیار و ضریب تغییرات و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار استنباطی مانند محاسبه ضریب همبستگی و ضریب رگرسیون چندگانه به روش توأم استفاده شده است. متغیرهای مستقل تحقیق: استفاده از مدرسان کارآفرین، شیوه مدیریت، روش‌های ایجاد خلاقیت، روش‌های ایجاد نوآوری، روش‌های تجاری‌سازی دانش می‌باشند و متغیر وابسته ویژگی‌های مرکز آموزش خلاق و کارآفرین است. برای سنجش نگرش پاسخگویان از طیف لیکرت پنج گزینه‌ای (کاملاً مخالف، مخالف، بی‌نظر، موافق و کاملاً موافق) استفاده شد.

جدول ۱. تعیین حجم نمونه دانشجویان نسبت به تعداد دانشجویان هر مرکز آموزشی

نام مرکز آموزش جهاد کشاورزی	تعداد دانشجو (نفر)	نسبت سهم به کل جامعه (درصد)	تعداد نمونه از هر طبقه
مرکز آموزش جهاد کشاورزی شهید باکری ارومیه	۳۹۰	۶۵	۱۱۰
مرکز آموزش جهاد کشاورزی میاندوآب	۲۱۰	۳۵	۵۹
جمع کل	۶۰۰	۱۰۰	۱۶۹

جدول ۲. مقادیر تنای ترتیبی محاسبه شده با استفاده از نرم‌افزار R_{10} برای تعیین پایایی پرسشنامه

مؤلفه‌های پرسشنامه	تعداد گویه‌ها	مقدار تنای ترتیبی محاسبه شده با استفاده از نرم‌افزار R_{10}
ویژگی‌های مرکز خلاق و کارآفرین	۱۰	۰/۸۶۴
استفاده از مدرسان کارآفرین	۸	۰/۸۵۱
شیوه مدیریت	۶	۰/۸۸۱
روش‌های ایجاد خلاقیت	۱۲	۰/۹۲۰
روش‌های ایجاد نوآوری	۱۰	۰/۸۹۳
روش‌های تجاری‌سازی دانش	۷	۰/۹۱۵
میانگین آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه	-	۰/۸۸۷

یافته‌ها

یافته‌های این پژوهش در دو بخش توصیفی و تحلیلی مورد بحث قرار می‌گیرد. نتایج توصیفی در جدول ۳ نشان می‌دهد که از میان ۱۶۹ نفر دانشجوی مورد بررسی در تحقیق حاضر، ۶۵/۱ درصد دانشجوی مرکز ارومیه و ۷۴/۶ درصد مرد و ۴۶/۷۵ درصد دانشجویان در رده سنی ۲۵ تا ۱۸ سال قرار دارند. این دانشجویان در رشته‌های مختلف کشاورزی مشغول به تحصیل هستند که بیشترین تعداد به ترتیب در رشته مرتع، تولید و بهره‌برداری گیاهان دارویی و معطر، بهداشت مواد غذایی با منشأ دامی، انتقال آب و سایر رشته‌ها می‌باشند. ۷۱/۶ درصد از دانشجویان مقطع کارشناسی و ۶۹/۲ درصد دانشجویان بیکار و شاغل در کار غیر مرتبط با رشته تحصیلی و ۷۱ درصد آن‌ها قبل از ورود به مرکز در دوره کارآفرینی شرکت نکرده بودند. دیگر یافته‌ها در جدول ۳ نشان داده شده است.

جدول ۳. ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای دانشجویان ($n=169$)

متغیر	فراوانی	درصد	آماره‌های توصیفی
محل تحصیل	مرکز آموزش جهاد کشاورزی ارومیه	۱۱۰	۶۵/۱
	مرکز آموزش جهاد کشاورزی میاندوآب	۵۹	۳۴/۹
جنسیت	مرد	۱۲۶	۷۴/۶
	زن	۴۳	۲۵/۴
سن (سال)	۱۸-۲۵	۷۹	۴۶/۷۵
	۲۶-۳۵	۴۹	۲۸/۹۹
	۳۶-۴۵	۲۴	۱۴/۲۰
مقطع تحصیلی	کارشناسی	۱۲۱	۷۱/۶
	کارشناسی	۴۸	۲۸/۴
مقطع تحصیلی	کارشناسی	۱۲۱	۷۱/۶
	کارشناسی	۴۸	۲۸/۴

محل سکونت	روستا	۴۲	۲۴/۹	مد = شهر
	شهر	۱۲۷	۷۵/۱	
وضعیت اشتغال به کار مرتبط با رشته تحصیلی	بیکار	۸۱	۴۷/۹	مد = بیکار
	شاغل در کار غیرمرتبط با رشته تحصیلی	۳۶	۲۱/۳	
	شاغل در کار مرتبط با رشته تحصیلی	۵۲	۳۰/۸	
رشته تحصیلی	بهداشت یار دامپزشکی	۱	۰/۶	مد = مرتع
	علوم آزمایشگاهی دامپزشکی	۵	۳	
	انتقال آب	۱۷	۱۰/۱	
	تولید و بهره‌برداری گیاهان دارویی و معطر	۳۳	۱۹/۴	
	تکنولوژی گیاه‌پزشکی	۱۰	۵/۹	
	مرتع	۳۸	۲۲/۵	
	مکانیزاسیون ماشین‌های کشاورزی	۲۲	۱۳	
	امور تعاون	۲	۱/۲	
	پرورش طیور	۶	۳/۶	
		بله	۴۹	
	نه خیر	۱۲۰	۷۱	

بررسی دیدگاه دانشجویان در مورد ویژگی‌های مرکز آموزش خلاق و کارآفرین

در جدول ۴ ویژگی‌های مراکز خلاق و کارآفرین مشخص شده است. این ویژگی‌ها بر اساس بررسی مبانی نظری تحقیق مشخص شده است. برای مشخص نمودن مهم‌ترین ویژگی‌های مرکز آموزش خلاق و کارآفرین در شهرستان میاندوآب از ضریب تغییرات استفاده گردید.

یافته‌های تحقیق نشان داد که گویه‌های برخورداری مرکز از توسعه انگیزه خلاقیت، ایده‌های جدید و نوآوری‌ها ($CV = ۰/۲۹۵$)، اجرای فرآیند مدیریت دانش از جمله گردآوری، انتقال و به‌کارگیری دانش در مرکز ($CV = ۰/۳۰۶۵$) و برخورداری مرکز از ساختار سازمانی کارآفرین ($CV = ۰/۳۰۶۷$) به‌عنوان مهم‌ترین گویه‌های نگرش دانشجویان در مورد ویژگی‌های مرکز آموزش خلاق و کارآفرین مشخص شدند (جدول ۴).

جدول ۴. مهم‌ترین گویه‌های ویژگی‌های مرکز آموزش خلاق و کارآفرین ($n=169$)

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	گویه‌ها
۱	۰/۲۹۵	۱/۰۱۷	۳/۴۴	برخورداری مرکز از توسعه انگیزه خلاقیت، ایده‌های جدید و نوآوری‌ها
۲	۰/۳۰۶۵	۱/۰۷۰	۳/۴۹	اجرای فرآیند مدیریت دانش از جمله گردآوری، انتقال و به‌کارگیری دانش
۳	۰/۳۰۶۷	۱/۰۴۳	۳/۴۰	برخورداری مرکز از ساختار سازمانی کارآفرین
۴	۰/۳۱۲	۱/۰۹۲	۳/۵۰	تمرکز مرکز بر تولید دانش و خلق ایده‌ها، تبدیل آن‌ها به عمل
۵	۰/۳۲۴	۱/۱۳۴	۳/۴۹	برخورداری مرکز از آزمایشگاه‌ها و تجهیزات لازم
۶	۰/۳۲۶	۱/۱۷۷	۳/۶۰	برخورداری و وجود مزارع آموزشی زراعی و باغی در مرکز
۷	۰/۳۳۳	۱/۱۴۳	۳/۴۳	حمایت مرکز از فعالیت‌های نوآوران افراد و پشتیبانی آن‌ها
۸	۰/۳۵۶	۱/۱۹۰	۳/۳۴	برخورداری مرکز از کانون کارآفرینی
۹	۰/۳۷۰	۱/۲۳۹	۳/۳۴	برخورداری مالی مرکز جهت اقدامات لازم
۱۰	۰/۳۸۹	۱/۳۵۰	۳/۴۷	برخورداری مرکز از کارگاه فنی آموزش کاربرد، و ماشین‌آلات کشاورزی

※ طیف لیکرت (کاملاً مخالف = ۱ مخالف = ۲ بی‌نظر = ۳ موافق = ۴ کاملاً موافق = ۵)

بررسی دیدگاه پاسخگویان درباره روش‌های ایجاد مدیریت خلاق و کارآفرین در مرکز آموزش کشاورزی

نتایج نشان داد که گویه‌های آموزش مهارت تعقل و تفکر و استفاده از شیوه حل مسئله عقلانی ($CV=0/256$) و گویه آموزش فرآیند مسئله‌یابی و جستجوی راه‌حل نو ($CV=0/263$) و گویه بهره‌گیری از فرصت‌های یادگیری در جامعه مانند ارائه دروس کارآموزی و کارورزی ($CV=0/269$) به‌عنوان مهم‌ترین ابعاد روش‌های ایجاد خلاقیت در مرکز آموزش از دیدگاه پاسخگویان مشخص شد. همچنین گویه‌های توجه به کرامت انسانی و احترام متقابل در برخورد با همدیگر ($CV=0/241$) و تشویق فراگیران به انجام کار گروهی برای تقویت مؤلفه‌های هویت جمعی و شبکه‌ای ($CV=0/305$) و گویه استفاده از رهبری تحولی ($CV=0/306$) به‌عنوان مهم‌ترین گویه‌های بعد روش‌های مدیریت از دیدگاه پاسخگویان مشخص گردید.

در رابطه با مهم‌ترین گویه‌های دیدگاه پاسخگویان درباره روش‌های ایجاد نوآوری در مرکز نتایج نشان داد که گویه‌های افزایش تجهیزات، امکانات فنی و آزمایشگاهی مرکز آموزش ($CV=0/312$) و گویه تأکید بر مطالب عملی و کاربردی و افزایش ساعات ارائه دروس عملی در مرکز آموزش ($CV=0/321$) و همچنین گویه هدفمند کردن دروس عملی هر رشته تحصیلی از جمله کارآموزی، پروژه، سمینار ($CV=0/322$) به‌عنوان مهم‌ترین موارد مشخص شدند.

پاسخگویان در این تحقیق مهم‌ترین گویه‌های بعد استفاده از مدرسان کارآفرین در مرکز گویه استفاده از روش‌های مختلف تدریس ($CV=0/274$) و گویه مشارکت فعال در فرآیند ایجاد و اداره کسب‌وکار ($CV=0/280$) و گویه توانایی عملی و مهارتی مدرسان در انتقال صحیح و کامل مطالب جدید، کارآمد و عملی ($CV=0/284$) را مشخص کردند. همچنین پاسخگویان مهم‌ترین گویه‌های بعد تجاری‌سازی دانش در مرکز را ایجاد پایگاه‌های اطلاعاتی برای گردآوری اطلاعات درباره نیازهای بخش کشاورزی، فناوری‌ها ($CV=0/307$) و گویه داشتن ارتباط نزدیک‌تر مرکز با کشاورزی و کشاورزان ($CV=0/316$) و شناخت بیشتر پتانسیل‌ها، ظرفیت‌ها و اطلاع‌رسانی در مورد وضعیت بازار کار و آینده شغلی ($CV=0/341$) را به‌عنوان مهم‌ترین گویه‌ها در این تحقیق مشخص نمودند. دیگر یافته‌ها در جدول ۵ نشان داده شده است.

جدول ۵. اولویت‌بندی روش‌های ایجاد مدیریت خلاق در مرکز آموزش کشاورزی ($n=169$)

ردیف	گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار	CV
۱	آموزش مهارت تعقل و تفکر و استفاده از شیوه حل مسئله عقلانی	۳/۵۹	۰/۹۲۰	۰/۲۵۶
۲	آموزش فرآیند مسئله‌یابی و جستجوی راه‌حل نو	۳/۶۷	۰/۹۶۷	۰/۲۶۳
۳	بهره‌گیری از فرصت‌های یادگیری در جامعه مانند ارائه دروس کارآموزی و کارورزی	۳/۷۹	۱/۰۲۳	۰/۲۶۹
۴	ایجاد روابط اجتماعی، اعتماد و همدلی بین کارکنان جهت شکوفایی استعدادها و ارائه خلاقیت	۳/۶۵	۰/۹۹۵	۰/۲۷۲
۵	تشویق تفکر نقادانه در دانشجویان و مدرسان مرکز آموزش	۳/۷۴	۱/۰۳۱	۰/۲۷۵
۶	فراهم نمودن فرصت برای فراگیران، جهت اقدام در حیطه‌های فعالیت (یافتن پاسخ)	۳/۵۹	۰/۹۹۷	۰/۲۷۷
۷	اختصاص سهم بیشتری از درآمد حاصل از خلاقیت استادان و دانش‌پژوهان، به آن‌ها	۳/۶۱	۱/۰۱۸	۰/۲۸۱
۸	برگزاری کارگاه‌های آموزش خلاقیت و سمینارهای علمی	۳/۶۹	۱/۰۶۶	۰/۲۸۸
۹	توجه به توانایی‌ها و خلاقیت‌ها و نیازهای فردی سرمایه‌های انسانی به‌عنوان یک شخص مستقل	۳/۵۶	۱/۰۵۱	۰/۲۹۵
۱۰	شناسایی افراد خلاق در مرکز و دادن آزادی عمل و دسترسی به منابع متفاوت به آن‌ها	۳/۶۰	۱/۰۸۱	۰/۳۰۰
۱۱	استقرار نظام پاداش‌دهی مناسب برای فعالیت‌های خلاق	۳/۵۰	۱/۰۹۷	۰/۳۱۳
۱۲	معرفی افراد خلاق به دیگر کارکنان و تجلیل از آن‌ها	۳/۶۸	۱/۱۹۲	۰/۳۲۳
۱	توجه به کرامت انسانی و احترام متقابل در برخورد با همدیگر	۴/۰۱	۰/۹۶۷	۰/۲۴۱
۲	تشویق فراگیران به انجام کار گروهی برای تقویت مؤلفه‌های هویت جمعی و شبکه‌ای	۳/۶۹	۱/۱۲۹	۰/۳۰۵
۳	استفاده از رهبری تحولی	۳/۵۶	۱/۰۹۰	۰/۳۰۶
۴	ایجاد یک واحد سازمانی به شکل یک دفتر یا شرکت به منزله دفتر انتقال فناوری در مرکز	۳/۵۰	۱/۰۷۵	۰/۳۰۷
۵	تبادلات کارآفرینانه مستمر با محیط	۳/۴۶	۱/۱۱۸	۰/۳۲۳
۶	برنامه‌ریزی برای رسیدن استقلال مالی	۳/۵۰	۱/۲۱۶	۰/۳۴۷

روش‌های ایجاد خلاقیت

بهره‌گیری

۱	۰/۳۱۲	۱/۱۳۳	۳/۶۳	افزایش تجهیزات، امکانات فنی و آزمایشگاهی مرکز آموزش	روش‌های ایجاد نوآوری
۲	۰/۳۲۱	۱/۱۴۳	۳/۵۶	تأکید بر مطالب عملی و کاربردی و افزایش ساعات ارائه دروس عملی در مرکز آموزش	
۳	۰/۳۲۲	۱/۱۹۳	۳/۷۰	هدفمند کردن دروس عملی هر رشته تحصیلی از جمله کارآموزی، پروژه، سمینار	
۴	۰/۳۲۹	۱/۱۵۰	۳/۴۹	برگزاری سالانه نمایشگاه‌های مربوط به فعالیت‌های نوآورانه در مرکز	
۵	۰/۳۳۰	۱/۱۵۸	۳/۵۰	درخواست مدیران از نیروی انسانی برای به چالش کشاندن مفروضات خود نسبت به مسائل کاری	
۶	۰/۳۴۱	۱/۱۷۴	۳/۴۴	آموزش مهارت تدوین طرح‌های کسب‌وکار که شامل آشنایی با ساختار طرح‌های کسب‌وکار	استفاده از مدرسان کارآفرین
۷	۰/۳۴۳	۱/۱۷۷	۳/۴۳	ایجاد واحد نوآوری در مرکز با نظارت کانون کارآفرینی	
۸	۰/۳۴۸	۱/۲۳۴	۳/۵۴	استقرار نظام پاداش‌دهی مناسب برای انجام فعالیت‌های نوآور	
۹	۰/۳۵۰	۱/۲۲۰	۳/۴۸	آموزش تقویت هوش هیجانی از طریق افزایش خود انگیزی فرد	
۱۰	۰/۳۹۵	۱/۳۰۹	۳/۳۱	فراهم کردن فرصت استفاده بهینه از منابع موجود و منابع جدید	
۱	۰/۲۷۴	۱/۰۳۹	۳/۷۸	استفاده از روش‌های مختلف تدریس	
۲	۰/۲۸۰	۱/۰۲۰	۳/۶۴	مشارکت فعال در فرآیند ایجاد و اداره کسب‌وکار	
۳	۰/۲۸۴	۱/۰۷۱	۳/۷۷	توانایی عملی و مهارتی مدرسان در انتقال صحیح و کامل مطالب جدید، کارآمد و عملی	
۴	۰/۲۹۵	۱/۰۸۰	۳/۶۶	علاقه و اشتیاق در ایجاد و اداره کسب‌وکارهای نوپا	
۵	۰/۲۸۶۱۴	۱/۰۳۳	۳/۶۱	تأکید بر انجام تحقیقات انفرادی در موضوع تدریس	
۶	۰/۲۸۶۱۷	۱/۰۷۶	۳/۷۶	آشنایی کامل با واقعیت‌های موجود و کمبودها محیط کسب‌وکار	
۷	۰/۳۰۲	۱/۱۵۸	۳/۸۳	اهمیت دادن استاد به نقاط قوت و توانایی‌های دانشجو به جای تمرکز بر نقاط ضعف او	تجاری‌سازی دانش
۸	۰/۳۳۰	۱/۱۹۵	۳/۶۲	آشنایی مدرسان مرکز آموزش با مفاهیم کارآفرینی	
۱	۰/۳۰۷	۱/۰۹۵	۳/۵۶	ایجاد پایگاه‌های اطلاعاتی برای گردآوری اطلاعات درباره نیازهای بخش کشاورزی، فناوری‌ها	
۲	۰/۳۱۶	۱/۱۴۸	۳/۶۳	داشتن ارتباط نزدیک‌تر مرکز با کشاورزی و کشاورزان و شناخت بیشتر پتانسیل‌ها، ظرفیت‌ها	
۳	۰/۳۴۱	۱/۱۹۱	۳/۴۹	اطلاع‌رسانی در مورد وضعیت بازار کار و آینده شغلی	
۴	۰/۳۴۹	۱/۲۰۵	۳/۴۵	شناسایی، حفظ و حمایت از نیروهای انسانی کارآفرین	
۵	۰/۳۵۰	۱/۲۰۴	۳/۴۴	دادن تضمین کافی به نیروی انسانی موجود که در صورت شکست در فعالیت‌های مخاطره پذیر	
۶	۰/۳۶۱	۱/۱۹۳	۳/۳۰	ارائه خدمات مشاوره‌ای به کسب‌وکارهای خارج از مرکز آموزش	
۷	۰/۳۸۵	۱/۲۵۴	۳/۲۵	ایجاد شرکت‌های جدید(زایشی) مبتنی بر فناوری‌های مرکز آموزش و درگیر کردن دانشجو و استاد	

بررسی ارتباط بین متغیرهای تحقیق

از ضریب همبستگی پیرسون برای بررسی ارتباط بین متغیرهای تحقیق استفاده شد. همان‌طوری که در جدول ۶ مشاهده می‌شود، بین نگرش دانشجویان به ایجاد مدیریت خلاق و کارآفرین در مرکز آموزش و استفاده از مدرسان کارآفرین با ضریب همبستگی ($r = 0/553$)، روش‌های ایجاد خلاقیت با ضریب همبستگی ($r = 0/644$)، روش‌های ایجاد نوآوری با ضریب همبستگی ($r = 0/657$)، روش‌های تجاری‌سازی دانش با ضریب همبستگی ($r = 0/585$) و شیوه مدیریت با ضریب همبستگی ($r = 0/680$) در سطح خطای یک درصد ارتباط معنی‌دار و مثبتی وجود دارد.

جدول ۶. همبستگی بین متغیرهای تحقیق

متغیرهای مستقل	ضریب همبستگی (r)	سطح معنی‌داری (p)
استفاده از مدرسان کارآفرین	۰/۵۵۳**	۰/۰۰۰
روش‌های ایجاد خلاقیت	۰/۶۴۴**	۰/۰۰۰
روش‌های ایجاد نوآوری	۰/۶۵۷**	۰/۰۰۰
روش‌های تجاری‌سازی دانش	۰/۵۸۵**	۰/۰۰۰
شیوه مدیریت	۰/۶۸۰**	۰/۰۰۰

**سطح معنی‌داری ۰/۰۱

برای تبیین و بررسی مقدار اثرات متغیرهای مستقل در پیش‌بینی تغییرات متغیر وابسته تحقیق (دیدگاه پاسخگویان درباره ویژگی‌های مرکز آموزش جهاد کشاورزی خلاق و کارآفرین) از رگرسیون چندمتغیره به روش هم‌زمان استفاده شد. همان‌گونه که نتایج در جدول شماره ۷ نشان داده شده است مقدار ضریب همبستگی چندگانه برابر (R=۰/۷۷۶) می‌باشد. بر همین مبنا مقدار ضریب تعیین برابر (R²=۰/۶۰۲) می‌باشد که نشان می‌دهد ۶۰ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای (شیوه مدیریت، روش‌های ایجاد نوآوری، استفاده از مدرسان کارآفرین، روش‌های ایجاد خلاقیت، روش‌های تجاری‌سازی دانش) تبیین می‌گردد. همچنین معنی‌دار بودن آزمون تجزیه و تحلیل واریانس یک‌طرفه نشان می‌دهد که می‌توان نسبت به نوشتن معادله رگرسیون اقدام نمود.

جدول ۷. خلاصه مدل رگرسیون

Sig.	F	خطای معیار	ضریب تعیین تعدیل‌شده (R ² Ad)	ضریب تعیین (R ²)	ضریب همبستگی چندگانه (R)
۰/۰۰۰	۳۸/۹۳	۵/۱۲۵	۰/۵۸۷	۰/۶۰۳	۰/۷۷۶

از سوی دیگر بر اساس ضرایب استاندارد شده بتا می‌توان بیان کرد که متغیرهای مستقل (شیوه مدیریت، روش‌های ایجاد نوآوری، استفاده از مدرسان کارآفرین) به ترتیب بیشترین سهم را در تبیین تغییرات متغیر وابسته تحقیق داشتند. از آنجائی که مقدار بتا (Beta) روش‌های ایجاد خلاقیت در جدول ۸ منفی شده است، بیانگر این نکته است که در شرایط فعلی این روش برای تبدیل مرکز آموزش سنتی به مرکز آموزش خلاق و کارآفرین اثر منفی و غیر معنی‌داری دارد و باید از طریق انجام شیوه‌های مدیریت، بهبود نگرش دانشجویان به مدیریت خلاق و کارآفرین، روش‌های ایجاد نوآوری و استفاده از مدرسان کارآفرین نسبت به بسترسازی برای کارآفرینی در مرکز اقدام نمود و شرایط را مطلوب کرد و زمانی که زمینه برای استفاده از روش ایجاد خلاقیت مهیا شد، این روش نیز اثر مثبت خواهد داشت. دیگر یافته‌ها در جدول ۸ نشان داده شده است و معادله رگرسیونی بر اساس ضرایب استاندارد نشده و استاندارد شده به صورت زیر می‌باشد.

$$y = 0.025 + 0.576x_1 + 0.204x_2 + 0.187x_3 + 0.152x_4 + 0.117x_5 \quad y = 0.365x_1 + 0.237x_2 + 0.145x_3 - 0.120x_4 + 0.084x_5$$

جدول ۸. ضرایب متغیرهای تحقیق برای معادله رگرسیون

متغیرها	ضریب غیراستاندارد B	انحراف معیار	ضریب استاندارد Beta	t	Sig.
عرض از مبدأ a	۰/۰۲۵	۲/۶۲۱	--	۰/۰۱۰	۰/۹۹۲
شیوه مدیریت کارآفرین (X _۱)	۰/۵۷۶	۰/۱۱۲	۰/۳۶۵	۵/۱۲۳	۰/۰۰۰
روش‌های ایجاد نوآوری (X _۲)	۰/۲۰۴	۰/۱۰۱	۰/۲۳۷	۲/۰۲۱	۰/۰۴۵
استفاده از مدرسان کارآفرین (X _۳)	۰/۱۸۷	۰/۰۷۸	۰/۱۴۵	۲/۳۹۰	۰/۰۲۴
روش‌های ایجاد خلاقیت (X _۴)	- ۰/۱۵۲	۰/۰۶۵	- ۰/۱۲۰	-۲/۳۳	۰/۰۲۷
روش‌های تجاری‌سازی دانش (X _۵)	۰/۱۱۷	۰/۰۵۹	۰/۰۸۴	۱/۹۸	۰/۰۴۹

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های توصیفی تحقیق نشان داد که مهم‌ترین گویه ویژگی‌های مرکز آموزش کشاورزی خلاق و کارآفرین گویه «برخورداری مرکز از توسعه انگیزه خلاقیت، ایده‌های جدید و نوآوری‌ها» است که این نتیجه، با نتایج تحقیق دباغ و رضایی زاده (۱۳۹۰) مطابقت داشته و لازم است مرکز آموزش جهاد کشاورزی استان آذربایجان غربی برای توسعه انگیزه خلاقیت، ایده‌های جدید و نوآوری اقدامات زیادی از جمله بازنگری در ساختار سازمانی و ایجاد ساختار سازمانی کارآفرین، بازنگری در روش‌های مدیریتی و استفاده از مدیریت مشارکتی، ایجاد واحد توسعه خلاقیت و نوآوری در کانون کارآفرینی مرکز و اجرای آموزش کارآفرینی، را انجام دهد تا مهم‌ترین ویژگی یک مرکز خلاق و کارآفرین را داشته باشد و بتواند در ایجاد مدیریت خلاق و کارآفرین موفق باشد.

مهم‌ترین گویه روش‌های ایجاد خلاقیت گویه «آموزش مهارت تعقل و تفکر و استفاده از شیوه حل مسئله عقلانی» است که این نتیجه، با نتایج تحقیق پارسا و همکاران (۱۳۹۰) مطابقت داشته و لازم است درس‌هایی با موضوع آموزش روش‌های تعقل و تفکر و روش‌های جدید مسئله‌یابی با شیوه عقلانی در برنامه درسی دانشجویان گذاشته شود تا با این روش مرکز بتواند در ایجاد خلاقیت دانشجویان موفق عمل کند و در نتیجه موجب ایجاد مدیریت خلاق و کارآفرین در مرکز آموزش گردد. مهم‌ترین گویه روش‌های نوآوری گویه «افزایش تجهیزات، امکانات فنی و آزمایشگاهی مرکز آموزش» است که این نتیجه، با نتایج تحقیق نوروز زاده و رضایی (۱۳۸۹) مطابقت داشته و لازم است مراکز آموزشی برای ایجاد نوآوری، آزمایشگاه‌های خود را با وسایل جدید مورد نیاز برای انجام آزمایش‌های مربوط به رشته‌های کشاورزی در حال اجرا، تجهیز نماید و امکانات فنی از جمله کارگاه ماشین‌آلات کشاورزی و مزارع و باغات آموزشی و واحدهای دامی آموزشی را افزایش دهد و به این طریق در ایجاد مدیریت خلاق و کارآفرین موفق عمل کنند، در غیر این صورت تمامی ایده‌های جدید و خلاقیت دانشجویان و مدرسان، فرصت عملی شدن پیدا نمی‌کنند و به تدریج از بین می‌روند.

مهم‌ترین گویه شیوه مدیریت کارآفرین گویه «توجه به کرامت انسانی و احترام متقابل در برخورد با کارکنان» است که این نتیجه، با نتایج تحقیق موحدمحمدی و همکاران (۱۳۹۱) مطابقت داشته و مدیران مراکز آموزش جهاد کشاورزی ضروری است نسبت به آموزش و یادگیری مهارت‌های ارتباطی با کارکنان اقدام و با استفاده از شیوه‌های ارتباط علمی مدیران، بتوانند کرامت انسانی و احترام متقابل در برخورد با کارکنان را رعایت کنند که در این شرایط یک همبستگی جمعی ایجاد می‌شود و موجب شکوفایی ایده‌های جدید و نوآوری شده و در نتیجه موجب توسعه مدیریت خلاق و کارآفرین در مرکز آموزش خواهد شد.

مهم‌ترین گویه استفاده از مدرسان کارآفرین گویه «استفاده از روش‌های مختلف تدریس» است که این نتیجه، با نتایج

تحقیق طالبی و زارع یکتا (۱۳۸۹) مطابقت دارد و نتایج به دست ضرورت یادگیری مهارت روش‌های مختلف تدریس را برای مدرسان دوچندان می‌کند، چون استفاده از شیوه‌های تدریس سخنرانی یک‌طرفه در کلاس و تأکید بر جنبه تئوری دروس کشاورزی فقط جنبه دانشی یادگیری را موجب می‌شود و در زمینه یادگیری مهارت‌های عملی باید از روش‌های مختلف تدریس هر درس استفاده شود تا دانشجو در حد تسلط مهارت‌های عملی را یاد گرفته و بکار گیرد. بنابراین با استفاده از این روشها تلاش مضاعفی برای توانمند نمودن مدرسان که نقش کلیدی در ایجاد مدیریت خلاق و کارآفرین دارد، انجام داد.

مهم‌ترین گویه تجاری‌سازی دانش گویه «ایجاد پایگاه‌های اطلاعاتی برای گردآوری اطلاعات درباره نیازهای بخش کشاورزی، فناوری‌ها و قابلیت‌های مرکز آموزش» می‌باشد که این نتیجه، با نتایج پورعزت و همکاران (۱۳۸۹) مطابقت دارد و ضروری است مرکز در سایت خود پایگاهی از اطلاعات بروز از نیازهای بخش کشاورزی به فناوری و قابلیت‌های دانشجویان مرکز برای رفع آن‌ها و حمایت‌های مالی و قانونی که بعضی مؤسسات دولتی و خصوصی برای سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی دارند، ایجاد کند تا دانشجویان مرکز با مراجعه به آن پایگاه اطلاعاتی بتواند نیاز اطلاعاتی خود را از جمله نیازهای بازار کار رشته خود را یافته و در آن راستا قابلیت دانش و مهارت خود را بشناسند و افزایش دهند و با استفاده از تسهیلات مالی مؤسسات حمایت‌کننده بخش کشاورزی بتواند نسبت به کارآفرینی اقدام مناسبی داشته باشد تا بدین‌وسیله فعالیت‌های کارآفرینی در مرکز آموزش افزایش یافته و این مرکز قدرت ارائه خدمات بهتری را برای رفع نیاز جامعه کشاورزی داشته باشد و درآمدی نیز کسب نموده و سهمی از این درآمد به دانشجویان و مدرسانی که در این راستا فعالیت می‌کنند، پرداخت شود. یافته تحلیل همبستگی تحقیق نشان می‌دهد که بین ویژگی‌های مرکز آموزش جهاد کشاورزی خلاق و کارآفرین و متغیرهای مستقل (استفاده از مدرسان کارآفرین، روش‌های ایجاد خلاقیت، شیوه مدیریت، روش‌های ایجاد نوآوری، روش‌های تجاری‌سازی دانش)، در سطح خطای یک درصد ارتباط معنی‌دار و مثبتی وجود دارد که نتایج تحقیقات (Brennan & McGowan 2006, Rosenbusch) ، (2003) Heinonen & Korvela ، et al. (2011)، بارانی و همکاران (۱۳۸۸)، نوروز زاده و رضایی (۱۳۸۹) و موسوی راد و همکاران (۱۳۹۱) از این یافته‌ها حمایت می‌کنند و جهت ایجاد مدیریت خلاق و کارآفرین در مرکز آموزش باید به این متغیرها اهمیت داد. این یافته نشان می‌دهد که برای خلاق و کارآفرین نمودن مرکز از تمامی دانشجویان از رده‌های مختلف سنی، جنس، رشته تحصیلی و سابقه کار می‌توان بهره‌برداری کرد به شرط اینکه روش‌های ایجاد مدیریت خلاق و کارآفرین در مرکز اجرا گردد.

یافته‌های تحلیل رگرسیونی تحقیق نشان می‌دهد که از بین متغیرهای مستقل فوق «شیوه مدیریت» مؤثرترین روش ایجاد

مدیریت خلاق و کارآفرین در مرکز آموزش جهاد کشاورزی می‌باشد. از نتایج به‌دست‌آمده فوق‌الذکر به این نتیجه کلی می‌رسیم که برای تبدیل مدیریت سنتی به مدیریت خلاق و کارآفرین باید به «شیوه مدیریت کارآفرین» اهمیت داده شود و برای رسیدن به این هدف مدیران این مراکز آموزش باید به موضوع «توجه به کرامت انسانی و احترام متقابل در برخورد با کارکنان» اهمیت خاصی داشته باشند، زیرا این گویه اولین و مهم‌ترین گویه در شیوه مدیریت است. از آنجایی که عامل اصلی تغییر و توسعه در هر سازمانی عامل انسانی می‌باشد. لذا توجه ویژه به کرامت انسانی تمامی انسان‌های موجود در مرکز از جمله کارکنان، مدرسان و دانشجویان لازم و ضروری است.

پیشنهادها

با توجه به نتایج به‌دست‌آمده پیشنهادهایی ارائه می‌گردد؛
 - جذب، تربیت و حمایت از مدیران کارآفرین که به کرامت انسانی و احترام متقابل در برخورد با کارکنان توجه دارند.
 - آموزش مدیران ارشد، میانی و مسئولین واحدهای مرکز آموزش با جدیدترین روش‌های علمی حفظ کرامت انسانی و احترام متقابل در ارتباط با کارکنان، هر شش ماه یک‌بار.
 - ایجاد و فعال نمودن کانون کارآفرینی مرکز آموزش، جهت برنامه‌ریزی برای انجام فعالیت‌های کارآفرینی.
 - ایجاد و تجهیز کارگاه‌های فنی و تجهیزات آزمایشگاهی و مزارع زراعی و باغی و واحدهای دامی لازم برای عملیاتی نمودن ایده‌های خلاق یعنی ایجاد نوآوری.
 - جهت تقویت روحیه خلاقیت و کارآفرینی دانشجویان پیشنهاد می‌شود که از بدو ورود دانشجویان به مرکز تمامی دانشجویان در کانون کارآفرینی ثبت‌نام نمایند و به‌صورت برنامه‌ریزی‌شده در دوره‌های آموزش خلاقیت، کارآفرینی، تدوین طرح کسب‌وکار، ایجاد کسب‌وکار، مدیریت کسب‌وکار شرکت نمایند.
 - جذب مدرسان کارآفرین در زمینه موضوع تدریس و آموزش اجرای دوره‌های کوتاه‌مدت برای بروز کردن اطلاعات و مهارت کارآفرینی آن‌ها، هر شش ماه یک‌بار.
 - آموزش تفکر خلاق و شیوه حل مسئله عقلانی برای دانشجویان. مرکز آموزش باید نسبت به ایجاد پایگاه‌های اطلاعاتی در سایت اینترنتی خود برای گردآوری اطلاعات درباره نیازهای بخش کشاورزی، فناوری‌ها و قابلیت‌های مرکز آموزش در هر رشته تخصصی موجود، اقدام کند تا دانشجویان در هر مرحله بتوانند به این اطلاعات دسترسی داشته باشند.
 اجرای سمینارها، کارگاه‌ها آموزشی جهت ارتباط با فعالان کارآفرین بخش خصوصی کشاورزی و روستائیان برای اطلاع از نیازهای واقعی بازار کشاورزی.

منابع و مآخذ

۱- آراسته، ح. ر. و جاهد، ح. (۱۳۹۰). ساختار سازمانی متناسب با دانشگاه کارآفرین. مجموعه مقالات اولین همایش بین‌المللی مدیریت، آینده‌نگری، کارآفرینی و صنعت در آموزش

عالی. دانشگاه کردستان.
 ۲- بارانی، ش.، اطهری ز.، و زرافشانی، ک. (۱۳۸۸). بررسی دلایل گرایش به کارآفرینی دانشجویان علمی- کاربردی کشاورزی (مطالعه موردی: استان کرمانشاه). فصلنامه توسعه کارآفرینی، دوره ۲ شماره ۶، صفحات ۷۳-۹۵.
 ۳- پارسا، ع.، عبدالوهابی، م.، و سکینه، ظ. (۱۳۹۰). بررسی تأثیر شیوه‌های حل مسئله بر شخصیت کارآفرینانه (مطالعه موردی: دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز). فصلنامه توسعه کارآفرینی، سال ، شماره ، صفحات ۱۴۵-۱۶۴.
 ۴- پور عزت، ع.، قلی پور ا.، و ندیرخانلو، س. (۱۳۸۹). شناسایی و اولویت‌بندی عوامل اثرگذار در تجاری‌سازی دانش در دانشگاه‌ها بر اساس مقایسه روش‌های پنج دانشگاه معتبر جهان. نشریه توسعه کارآفرینی، سال ، شماره ، صفحات ۳۵-۶۶.
 ۵- دباغ، ر.، و رضایی زاده، م. ص. (۱۳۹۰). بررسی ویژگی‌های دانشگاه کارآفرین در ایران و کشورهای منتخب و ارائه توصیه‌های کاربردی برای آن در کشور. مجموع مقالات اولین همایش بین‌المللی مدیریت، آینده‌نگری، کارآفرینی و صنعت در آموزش عالی، دانشگاه کردستان.
 ۶- درون پرور، د. (۱۳۸۵). مبانی سازمان و مدیریت. نشر استادی. تهران.
 ۷- ذبیحی، م.، و مقدسی، ع. (۱۳۸۵). کارآفرینی از تئوری تا عمل. نشر جهان فردا، مشهد.
 ۸- رحمانیان کوشکی، م.، چیدری، م.، و هواسی، ع. (۱۳۹۱). بررسی عوامل اثرگذار بر قصد کارآفرینانه دانشجویان کشاورزی دانشگاه آزاد ایلام. فصلنامه توسعه کارآفرینی، سال ، شماره ، صفحات ۱۲۵-۱۴۴.
 ۹- رضوی، س.، فلاح حقیقی، ن.، رضوانفر، ا.، و کلانتری، خ. (۱۳۹۱). تحلیل موانع کارآفرینی در دانشکده های کشاورزی ایران (از دیدگاه دانشجویان). نشریه مدیریت دولتی، دوره ، شماره ، صفحات ۵۹-۷۸.
 ۱۰- شاه حسینی، ع. (۱۳۹۰). کارآفرینی. انتشارات آبیژ، تهران.
 ۱۱- طالب پور، م.، معرفتی، ا.، و غلامیان، ج. (۱۳۸۷). ارائه مدل رگرسیونی جو سازمانی و کارآفرینی سازمانی دانشکده تربیت بدنی ایران. نشریه پژوهش در علوم ورزشی، سال ، شماره ۲۲، صفحات ۹۷-۱۱۶.
 ۱۲- طالبی، ک.، و زارع یکتا، م. (۱۳۸۹). بررسی اثرگذاری شخصیت و روش مدرسان کارآفرینی بر انگیزش دانشجویان در راه اندازی کسب‌وکار جدید. فصلنامه توسعه کارآفرینی، سال ، شماره ، صفحات ۹۵-۱۱۵.
 ۱۳- قناتی، س.، کردنائیچ، ا.، و یزدانی، ح. (۱۳۸۹). بررسی وضعیت فرهنگ سازمانی کارآفرینانه در دانشگاه تهران. فصلنامه توسعه کارآفرینی، دوره ، شماره ، صفحات ۱۱۵-۱۲۸.
 ۱۴- کامیلیان، ا.، و فاضل، الف. (۱۳۹۰). بررسی رابطه هوش هیجانی و میزان کارآفرینی دانشجویان (مطالعه موردی: دانشگاه

Administration. <http://www.tukkk.fi/pki>.

27- Jones, C., & English, J. (2004). A contemporary approach to entrepreneurship education. *Journal of Education and Training*, 8/9: 416- 423.

28- Rosenbusch, N., Brinckmann J., & Bausch, A. (2010). Is innovation always beneficial? A meta analysis of the relationship between innovation and performance in SMEs. *Journal of Business Venturing*, 4: 441-457.

سیستان و بلوچستان). فصلنامه توسعه کارآفرینی. دوره ۴، شماره ۱۱، صفحات ۱۲۷-۱۴۶.

۱۵- محمدی، ن. (۱۳۸۴). خلاقیت و نوآوری: تعریف، مفاهیم و مدیریت آن. قابل دسترس در:

<http://www.mgtsolution.com/olib/468246586.aspx#relative>.

۱۶- مدهوشی، م.، و ساداتی، ع. (۱۳۹۰). بررسی اثرگذاری فرآیند مدیریت دانش بر کارآفرینی سازمانی (مطالعه موردی: کسب‌وکارهای کوچک و متوسط شرق مازندران). توسعه کارآفرینی. دوره ۴، شماره ۱۲، صفحات ۷-۲۶.

۱۷- موحدمحمدی، ح.، شیرینی، ن.، عربی، ر.، و کرمی، ر. (۱۳۹۱). تحلیل میزان اثرگذاری مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر کارآفرینی سازمانی کارکنان سازمان جهاد کشاورزی شهرستان دره شهر. فصلنامه تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، دوره ۳، شماره ۱، صفحات ۱۱۳-۱۲۳.

۱۸- موسوی راد، س.، فراهانی، ا.، نجات اصفهانی، ع.، و هنری، ح. (۱۳۹۱). طراحی مدل کارآفرینی سازمانی بر رابطه راهبرد سازمانی با ابعاد گرایشهای کارآفرینانه سازمانی در سازمان تربیت بدنی. نشریه مدیریت ورزش، دوره ۴، شماره ۱۲، صفحات ۲۰۱-۲۱۷.

۱۹- ندیرخانلو، س. (۱۳۸۷). تدوین الگوی انتقال تجاری دانش و الزامات کارآفرینی دانشگاهی (بر اساس مقایسه روش‌های پنج دانشگاه معتبر جهان). پایان نامه کارشناسی ارشد. در دانشکده مدیریت دانشگاه تهران.

۲۰- نوروز زاده، ر.، و رضایی، ن. (۱۳۸۹). مشوقها و بازدارنده های مؤثر در روحیه کارآفرینی از دیدگاه دانشجویان مراکز آموزش عالی علمی- کاربردی کشاورزی. فصلنامه پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی، سال ۴، شماره ۱۲، صفحات ۹۰-۷۵.

۲۱- یعقوبی، ج. (۱۳۸۹). بررسی عوامل بازدارنده کارآفرینی در آموزش عالی کشاورزی و ارائه ساز و کارهایی برای تقویت آن. نشریه توسعه کارآفرینی، دوره ۲، شماره ۸، صفحات ۱۲۱-۱۳۹.

22- Azizi, B., Hosseini, F. J., Hosseini, M., & Mirdamadi, M. (2010). Factors influencing the development of entrepreneurial education in Iran's applied-scientific educational centers for agriculture. *American Journal of Agricultural and Biological Sciences*, 1: 77-83

23- Brennan, C. M., & McGowan, P. (2006). Academic entrepreneurship: An exploratory case study. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 3: 144-164.

24- Griffin, R. W. (1987). *Management*. Houghton Mifflin Co.

25- Guerrero, M., & Urbano, D. (2010). The development of an entrepreneurial university. *Journal of Technology Transfer*, Springer: 1-2.

26- Heinonen, J., & Korvela, K. (2003). How about measuring entrepreneurship small business institute. *Turku School of Economics and Business*